

**WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH
ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH
Z FILOZOFII
DLA KLAS TECHNIKUM
W ZESPOLE SZKOŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I ZAWODOWYCH W LUBNIU**

I) **WYMAGANIA EDUKACYJNE/ PODSTAWA PROGRAMOWA** zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r.

Na ocenę DOPUSZCZAJĄCĄ uczeń potrafi:

1. Wyjaśnić pochodzenie nazwy „filozofia”, wymienić dziedziny filozofii **I.1–5**
2. Wyjaśnić terminy: *światopogląd, myślenie potoczne, ideologia, myślenie mityczne* **I.1–3**
3. Opisać funkcje wypowiedzi; wyjaśnić terminy: *zdanie w sensie logicznym, sugestia, truizm, wypowiedź mętna* **I.4**
4. Odróżnić definicje sprawozdawcze i projektujące; scharakteryzować budowę definicji klasycznej **I.45**, wymienienia i omawia rodzaje argumentacji, podaje cechy dobrej dyskusji **I.4**
5. Wyjaśnić określenie „filozofowie przyrody” **I.5, II.1–2, III.1**
6. Objąsnić koncepcje *arche* w filozofii Heraklita i Parmenidesa **II.3, III.1–4**
7. Wymienić elementy koncepcji atomizmu u Demokryta **II.4, IV.1–48**
8. Rozróżnić określenia: *wiedza subiektywna i wiedza obiektywna*, określa cechy metody mąieutycznej **VI.1–3, VII.1,3**
9. Opisać koncepcję realizmu metafizycznego **I.3, VIII.1–2**
10. Scharakteryzować materializm jako pogląd ontologiczny na tle innych koncepcji **II.4, IV.3–4**
11. Scharakteryzować idealizm jako system filozoficzny **VII.3–4**
12. Określić tło powstania filozofii sceptycznej, zestawić poglądy sceptyków oraz Platona i Arystotelesa na naturę poznania **X.1–4**
13. Opisać podział duszy w filozofii platońskiej **V.1–4, VII.2**
14. Wyjaśnić koncepcję eudajmonizmu, charakteryzuje podział dóbr w etyce Arystotelesa **V.4, VIII.3–5**
15. Scharakteryzować etykę hedonistyczną na tle koncepcji filozoficznych Epikura; rozróżnić rodzaje przyjemności w etyce hedonistycznej; wymienić typy dzielności według stoików **IX.1–4**
16. Omówić zakres aksjologii jako działu filozofii; wymienić sposoby istnienia wartości **VIII.4, IX.2**
17. Wyjaśnić znaczenie terminów: *dogmat, antropomorfizm, panteizm, ateizm, deizm*; omawia krytykę politeizmu w filozofii Platona i Arystotelesa **VI.4, VIII.1, XI.1–3**
18. Przedstawić rozumienie sztuki jako *téchne*; wyjaśnić znaczenie terminów: *sztuka maniczna, sztuki wyzwolone, sztuki mechaniczne, sztuki piękne, katharsis, mimesis, performance, happening, sztuka abstrakcyjna* **XII.1, 3**

Na ocenę DOSTATECZNĄ

Uczeń wykazuje się wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do zdobycia stopnia dopuszczającego oraz potrafi:

1. Odróżnić pytania filozoficzne od innych rodzajów pytań **I.1–5**
2. Wskazać różnicę między filozofią a religią, sztuką i nauką **I.1–3**
3. Scharakteryzować przyczyny niejasności wypowiedzi; wyjaśnić podział na zdania syntetyczne i analityczne **I.4**
4. Wymienić błędy definicji sprawozdawczych **I.4**
5. Omówić koncepcję *arché* u filozofów jońskich i Pitagorasa **I.5, II.1–2, III.1**
6. Wskazać na cechy bytu i niebytu w koncepcji Parmenidesa; zestawić koncepcję procesualizmu Whiteheada z koncepcją wariabilizmu Heraklita **II.3, III.1–4**
7. Przedstawić platońską krytykę postrzegania zmysłowego; wyjaśnić platońskie rozróżnienie na świat idei i świat rzeczy **VI.1–3, VII.1, 3**
8. Omawia arystotelesowską krytykę teorii idei; wskazać na Arystotelesa jako na myśliciela łączącego wiedzę filozoficzną i naukową **I.3, VIII.1–2**
9. Zrekonstruować przemiany pojęcia materii w filozofii i nauce nowożytnej; opisać założenia i problemy materializmu mechanistycznego i naturalistycznego **II.4, IV.3–4**
10. Zrekonstruować racjonalistyczne wątki w filozofii Kartezjusza **VII.3–4**
11. Scharakteryzować „postawę sceptyczną” Pyrrona i Sektusa Empiryka oraz porównać ją ze sceptycyzmem Montaigne’a **X.1–4**
12. Scharakteryzować koncepcje intelektualizmu etycznego Sokratesa i jego przemiany u Platona **V.1–4, VII.2**

13. Opisać warunki cnotliwego życia w koncepcji Arystotelesa i wymienić rodzaje cnót **V.4, VIII.3–5**
14. Wymienić rodzaje lęków – przeszkód na drodze do szczęścia; wskazać następców etyki epikurejskiej i stoickiej **IX.1–4**
15. Przedstawić ogólną definicję wartości i podział na wartości pozytywne i negatywne oraz wartości deklarowane i realizowane **VIII.4, IX.2**
16. Przytoczyć argumenty za istnieniem Boga według Tomasza z Akwinu; określić związek między filozofią Platona i Arystotelesa a filozofią myślicieli chrześcijańskich (Augustyn Aureliusz i Tomasz z Akwinu) **VI.4, VIII.1, XI.1,3**
17. wymienienia platońskie zarzuty wobec sztuki; rekonstruuje koncepcję sztuki w filozofii Arystotelesa **XII.1, 3**

Na ocenę **DOBRA**

Uczeń wykazuje się wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do zdobycia stopnia dostatecznego oraz potrafi:

1. scharakteryzować zagadnienie bezinteresowności poznania filozoficznego **I.1–5**
2. scharakteryzować zjawisko konformizmu poznawczego; przytoczyć argumenty przeciw „czystemu myśleniu” **I.1–3**
3. podać przykłady wypowiedzi zawierających sugestie i krytycznie je zanalizować **I.4**
4. opisać filozoficzną i praktyczną wartość definiowania **I.4**
5. dokonać krytyki argumentacji nieracjonalnej i nieuczciwej **I.4**
6. wskazać społeczny, kulturowy i geograficzny kontekst kształtowania się pierwszych koncepcji filozoficznych; podać różne rozumienia wyrazów „natura” i „przyroda” **I.5, II.1–2, III.1**
7. przytoczyć metodę redukcji do absurdu i omówić „paradoks strzały”; wskazać na wątki myśli Heraklita i Parmenidesa w filozofii Empedoklesa **II.3, III.1–4**
8. odtworzyć losy koncepcji atomistycznej w filozofii i nauce; wskazać cechy metody empirycznej; scharakteryzować proces anamnezy jako podstawę platońskiej teorii poznania **II.4, IV.1–4**
9. scharakteryzować proces anamnezy jako podstawę platońskiej teorii poznania **VI.1–3, VII.1, 3**
10. scharakteryzować dualizm jako koncepcję filozoficzną; wymienić rodzaje przyczyn i określić koncepcję celowości natury **I.3, VIII.1–2**
11. wymienić postulaty empiryzmu i opisać koncepcję idoli Bacona; wskazać na różnice między dedukcją a indukcją w dochodzeniu do wiedzy **II.4, IV.3–4**
12. omówić napięcie między wątpieniem a poszukiwaniem pewności w koncepcji Kartezjusza
13. wyjaśnić stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” na tle jego poglądów; przedstawić koncepcję rozwoju Ducha Absolutnego u Hegla i jego fazy **VII.3–4**
14. przedstawić sceptyczną krytykę wnioskowania logicznego **X.1–4**
15. omówić znaczenie sokratejskich hasel „poznaj samego siebie” oraz „wiem, że nic nie wiem” na tle wiedzy o filozofii jońskiej i sceptycyzmie **V.1–4; VII.2**
16. przedstawić zasadę „złotego środka” jako podstawę cnót etycznych; podać przykłady użycia wyrazów „szczęście” i „dobro” zaczerpnięte ze współczesnego życia społecznego **V.4, VIII.3–5**
17. omówić stoicką koncepcję szczęścia i zestawzić ją z koncepcją epikurejską; przedstawić warunki apatii jako stanu duchowej równowagi **IX.1–4**
18. przytoczyć poglądy Schelera i Ingardena na hierarchię wartości; omawia poglądy na temat celowości wartości **VIII.4, IX.2**
19. objaśnić poglądy na naturę Boga w koncepcjach Kartezjusza, Berkeleya i Kanta; opisać relacje między politeizmem, monoteizmem oraz panteizmem **VI.4, VIII.1, XI.1–3**
20. wskazać na teorię estetyczną Kanta jako sposób pogodzenia koncepcji piękna subiektywnego i obiektywnego **XII.2**
21. argumentować na rzecz wybranej przez siebie koncepcji sztuki **XII.1, 3**

Na ocenę **BARDZO DOBRA**

Uczeń wykazuje się wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do zdobycia stopnia dobrego oraz potrafi:

1. podać przykłady formułowanych w historii filozofii dylematów filozoficznych **I.1–5**
2. opisać powiązania filozofii i innych dziedzin życia człowieka; wskazać na współczesne przykłady obecności myślenia mitycznego **I.1–3**
3. podać własne przykłady funkcji wypowiedzi; przekształcić wypowiedzi mętne w zdania w sensie logicznym **I.4**
4. scharakteryzować problemy związane z formułowaniem definicji realnych; podać własne przykłady poszczególnych typów błędów w definiowaniu **I.4**
5. podać argumenty na rzecz własnego rozumienia *arché* **I.5, II.1–2, III.1**
6. przytoczyć przykłady zastosowania koncepcji wariabilizmu i statyzmu w myśleniu codziennym **II.3, III.1–4**
7. porównać rozumienie atomu u Demokryta, w nauce nowożytnej i współczesnej **II.4, IV.1–4**

8. zrekonstruować polityczne przemiany w Atenach w V/IV w. p.n.e. jako tło dla filozofii Platona; wykazać przekształcenia platońskiej teorii poznania względem filozofii Sokratesa **VI.1–3, VII.1, 3**
9. wskazać różnice między myślą Platona a Arystotelesa w kwestii teorii wiedzy i metafizyki; uzasadnić występowanie różnych dualizmów w systemie Arystotelesa **I.3, VIII.1–2**
10. wyjaśnić różnice między organiczną a mechaniczną wizją świata i społeczeństwa; omówić baconowskie typy idoli i podaje współczesne egemplifikacje **II.4, IV.3–4**
11. dokonać syntezy rozwoju idealizmu w filozofii nowożytnej; samodzielnie zinterpretować stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” w odniesieniu do wybranych przemian kultury współczesnej **VII.3–4**
12. samodzielnie podać przykłady krytycznych sądów na temat możliwości poznania zmysłowego, empirycznego i racjonalnego; wskazywać na związek sceptycznej teorii poznania i etyki **X.1–4**
13. formułować wypowiedź o znaczeniu obrazu śmierci Sokratesa dla filozofii platońskiej **V.1–4, VII.2**
14. wskazać różnicę w pojmowaniu dobra przez Platona i Arystotelesa **V.4, VIII.3–5**
15. podać możliwe negatywne konsekwencje stanu apatii w rozumieniu stoików **IX.1–4**
16. podać przykłady hierarchii wartości, które funkcjonują w jego otoczeniu lub w społeczeństwie; przytoczyć sposoby rozumienia wyrażenia „wartość” z dziedzin wiedzy innych niż filozofia **VIII.4, IX.2**
17. przedstawić różnorodność związków między religią a filozofią; dokonać próby krytyki argumentów na istnienie Boga przedstawionych przez Tomasza z Akwinu **VI.4, VIII.1, XI.1,3**
18. określić rolę myślenia matematycznego w koncepcji piękna obiektywnego; podać przykłady dzieł artystycznych, które zrywają z Wielką Teorią Piękną i podkreślają rolę indywidualnego geniuszu artysty **XII.2**
19. argumentować na rzecz wybranej przez siebie koncepcji sztuki **XII.1, 3**

Na ocenę CELUJĄCĄ

Uczeń wykazuje się wiedzą i umiejętnościami niezbędnymi do zdobycia stopnia bardzo dobrego oraz potrafi:

1. Samodzielnie formułować pytania filozoficzne; dyskutować na temat znaczenia filozofii w życiu człowieka **I.1–5**
2. Tworzyć wypowiedź piętnującą lenistwo intelektualne **I.1–3**
3. Podać własne przykłady zdań analitycznych i syntetycznych (zarówno prawdziwych, jak i fałszywych); tworzyć przykłady zadań zawierających paradoksy **I.4**
4. Nazwać i skorygować błędy zawarte w definicjach **I.4**
5. Uczestniczyć w dyskusji w sposób merytoryczny **I.4**
6. Udzielać się w dyskusji na temat zasadności poszukiwania *arché* **I.5, II.1–2, III.1**
7. Brać udział w dyskusji na temat przewagi jednego ze źródeł poznania: doświadczenia lub rozumu **II.3, III.1–4**
8. Rozważać kwestię wolności woli w świecie zdeterminowanym przez atomy **II.4, IV.1–4**
9. Przeprowadzić rozmowę na dowolny temat za pomocą metody majeutycznej **VI.1–3, VII.1, 3**
10. Podać argumenty przeciw koncepcji celowości natury **I.3, VIII.1–2**
11. Tworzyć wypowiedź na temat skutków stosowania metody naukowej w różnych dziedzinach życia; podać przykłady rozumowania dedukcyjnego i indukcyjnego **II.4, IV.3–4**
12. Tworzyć wypowiedź na temat przemian wybranego elementu życia społecznego, które odnoszą się do faz rozwoju Ducha Absolutnego **VII.3–4**
13. Tworzyć wypowiedź porównującą sceptycyzm Kartezjusza i Montaigne’a **X.1–4**
14. Samodzielnie tworzyć wypowiedź na temat „Dlaczego ludzie czynią zło?” **V.1–4, VII.2**
15. Uzasadnić, dlaczego tylko działania dobrowolne są podstawą do formułowania ocen etycznych **V.4, VIII.3–5**
16. Tworzyć wypowiedź na temat relacji między spokojem a szczęściem; inicjować dyskusję na temat sensu cierpienia **IX.1–4**
17. Tworzyć wypowiedź, w której argumentuje za relatywizmem lub absolutyzmem aksjologicznym **VIII.4, IX.2**
18. Dyskutuje na temat znaczenia religii w życiu człowieka **XI.1–3**
19. Formułuje i uzasadnia swoje stanowisko w sporze między pięknem obiektywnym a subiektywnym **XII.2**
20. Dyskutować na temat dzieł, dzięki którym współczesny człowiek przeżywa *katharsis* **XII.1, 3**

II SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

1. Wiedza i umiejętności uczniów sprawdzane będą w sposób różnorodny, zależny od dominującego typu predyspozycji klasy oraz indywidualnych możliwości ucznia
2. Postawione wymagania będą sprawdzać wiedzę teoretyczną ucznia oraz jego umiejętności praktyczne w formie ustnej (odpowiedź ustna, referat, projekt edukacyjny) i pisemnej (kartkówka, sprawdzian, praca pisemna na wybrany temat)

III) WARUNKI I TRYB UZYSKANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ OKREŚLA STATUT ZESPOŁU SZKÓŁ.